

Tweede leven

Van SJ Watson verscheen eveneens bij Ambo|Anthos uitgevers

Voor ik ga slapen

SJ Watson

Tweede leven

Vertaald uit het Engels door
Ernst de Boer en Ankie Klootwijk

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 414 1725 1

© 2015 Lola Communications Ltd

© 2015 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos uitgevers,

Amsterdam en Ernst de Boer en Ankie Klootwijk

Oorspronkelijke titel *Second Life*

Oorspronkelijke uitgever Doubleday, an imprint of Transworld Publishers

Omslagontwerp Roald Triebels, Amsterdam

Omslagillustratie © Boberic Photography / 500px Prime (kat),

© Paul Gooney / Arcangel Images (vrouw in oog)

Foto auteur © Michael Birt / Getty Images

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor Alistair Peacock,
en voor Jenny Hill

Als repressie sinds de klassieke tijd inderdaad de fundamentele schakel is geweest tussen macht, kennis en seksualiteit, zullen wij ons daar slechts tegen een hoge prijs van kunnen bevrijden.

Michel Foucault

God behoede me voor die gedachten die mensen alleen in hun brein vormen

W. B. Yeats

DEEL I

Ik loop de trap op, maar de deur is dicht. Ik aarzel. Nu ik hier ben, wil ik niet naar binnen. Ik wil me omdraaien en naar huis gaan. Het later nog eens proberen.

Maar dit is mijn laatste kans. De expositie loopt al weken en sluit morgen. Het is nu of nooit.

Ik doe mijn ogen dicht en adem zo diep mogelijk in. Ik concentreer me op het vullen van mijn longen, ik recht mijn schouders en ik voel de spanning in mijn lijf verdwijnen als ik uitadem. Ik houd mezelf voor dat ik me nergens zorgen over hoeft te maken: ik kom hier regelmatig, voor een lunchafspraak met vrienden, om de laatste exposities te zien, om lezingen bij te wonen. En dit keer is het niet anders. Ik loop hier geen enkel risico. Het is geen val.

Eindelijk heb ik het gevoel dat ik het aankan. Ik duw de deur open en ga naar binnen.

De galerie ziet er net zo uit als anders: witte muren, een glimmende houten vloer, spotjes op rails aan het plafond, en hoewel het nog vroeg is, lopen er al een paar mensen rond. Ik kijk even toe hoe ze voor de foto's blijven staan, hoe sommigen een paar passen achteruit doen om een beter zicht te krijgen en anderen knikken bij het gefluisterde commentaar van een metgezel of een blik werpen op de handout die ze van beneden hebben meegenomen. Er hangt een gedempte, eerbiedige sfeer, kalm en bespiegeld. Deze mensen kijken naar de foto's. Ze vinden ze al dan niet mooi, en dan gaan ze weer naar bui-

ten, terug naar hun leven en waarschijnlijk vergeten zij ze weer.

Aanvankelijk sta ik mezelf alleen een snelle blik op de muren toe. Er hangt een tiental grote foto's en in de ruimten ertussen hangen nog een paar kleinere. Ik bedenk dat ik ook kan rondlopen alsof ik in alle foto's ben geïnteresseerd, maar vandaag is er maar één foto waarvoor ik ben gekomen.

Het duurt even voordat ik hem zie, aan de muur aan de andere kant van de galerie, net niet helemaal in het midden. Hij hangt tussen een portret ten voeten uit van een jong meisje in een gescheurde jurk en een close-up van een vrouw met zwarte kohl om haar ogen die een sigaret rookt. Zelfs van deze afstand ziet hij er indrukwekkend uit. Hij is in kleur, hoewel hij bij natuurlijk licht is genomen en de kleurschakering overwegend uit blauwe en grijze tinten bestaat. Uitvergroot tot dit formaat is hij imposant. De expositie heet 'Uitgefeest', en hoewel ik er pas goed naar kijk als ik er op een meter vanaf sta, begrijp ik waarom deze foto zo'n prominente plaats heeft gekregen.

Ik heb er al meer dan tien jaar niet naar gekeken. Niet écht gekeken. Ik heb hem wel gezien, ja – ook al is de foto destijds niet bijzonder vaak geplaatst, hij heeft toch in een paar tijdschriften en zelfs in een boek gestaan – maar ik heb hem al die tijd niet goed bekeken. Niet van dichtbij.

Ik loop er schuin op af en lees eerst het kaartje. 'Julia Plummer' staat er. 'Marcus in de spiegel, 1997, Cibachrome-print.' Verder niets, geen biografische informatie, en daar ben ik blij om. Ik mag nu van mezelf omhoogkijken naar de foto.

Hij is van een man; hij lijkt rond de twintig. Hij is naakt, vanaf zijn middel gefotografeerd, kijkend naar zijn spiegelbeeld. Het beeld vóór hem is scherp, maar hijzelf niet. Hij heeft een smal gezicht, zijn ogen zijn toegeknepen en zijn mond staat half open, alsof hij op het punt staat iets te zeggen, of wil zuchten. Er is iets melancholiefs aan de foto, maar wat je er niet op ziet is dat tot op het moment dat de foto werd genomen de man, Marcus, aan het lachen was. Hij had die middag in bed gelegen met zijn vriendin, iemand op wie hij even verliefd was als zij op hem. Ze hadden elkaar voorgelezen uit *Afscheid van Berlijn* van Isherwood of misschien *Gatsby*, dat zij wel had gelezen en hij

niet, en hadden ijs zo uit het bakje gegeten. Ze waren warm, ze waren gelukkig en ze waren veilig. Een radio in hun slaapkamer aan de andere kant van de gang speelde rhythm-and-blues, en op de foto staat zijn mond open omdat zijn vriendin, de vrouw die de opname maakt, mee neuriet en hij op het punt staat met haar mee te doen.

Oorspronkelijk was de foto anders. De vriendin stond er ook op, net zichtbaar in de spiegel, boven de schouder van de man, met de camera voor haar oog. Ze was naakt, vaag en onscherp. Het was een portret van hen beiden, toen foto's in spiegels nog ongebruikelijk waren.

Ik vond de foto mooi zoals hij was. Eigenlijk vond ik die bijna beter. Maar op een zeker moment, ik weet niet meer precies wanneer, maar in elk geval voordat ik hem voor het eerst exposeerde, veranderde ik van gedachten. Ik besloot dat hij mooier was als ik er niet op stond. Ik haalde mezelf uit de foto.

Daar heb ik nu spijt van. Het was oneerlijk van me, de eerste keer dat ik mijn kunst gebruikte om te liegen, en ik wil tegen Marcus zeggen dat ik daar spijt van heb. Van alles. Ik heb er spijt van dat ik hem achterna ben gegaan naar Berlijn en dat ik hem daar heb achtergelaten, alleen op die foto, en dat ik niet de persoon was die hij dacht dat ik was.

Zelfs na al die tijd heb ik daar nog spijt van.

Pas na een hele tijd wend ik me van mijn foto af. Tegenwoordig maak ik dat soort portretten niet meer. Nu zijn het gezinnen, vrienden van Connor met hun ouders, hun jongere broers en zussen, klusjes die ik aan het schoolhek opdoe. Een leuke bijverdienste. Niet dat er iets mis mee is, want ik probeer er altijd iets moois van te maken; ik heb een goede reputatie, ik ben goed. Mensen nodigen me uit op hun kinderpartijtjes om foto's van de gasten te maken, die dan later als herinnering via e-mail worden toegestuurd; ik heb zelfs foto's gemaakt op een kinderfeestje dat was bedoeld om geld op te halen voor het ziekenhuis waar Hugh werkt. Ik vind het leuk om te doen, maar het is vooral een technische vaardigheid; het is niet hetzelfde als het maken van een portret als dit – het is geen kunst, bij gebreke aan een beter woord – en soms mis ik het maken van kunst en vraag ik me af of ik

het nog zou kunnen, of ik het oog nog heb, het instinct voor het precieze moment om de ontspanner in te drukken. Het beslissende moment. Het is lang geleden dat ik het echt heb geprobeerd.

Hugh vindt dat ik het weer moet oppakken. Connor is nu ouder, hij begint zijn eigen leven te leiden. Omdat het in het begin wat moeilijk met hem ging, hebben we ons allebei op zijn opvoeding gestort, maar hij heeft ons nu minder nodig dan vroeger. Er is meer ruimte voor mij.

Ik werp een snelle blik op de andere foto's aan de muren. Misschien doe ik dat binnenkort wel. Ik zou me wat meer op mijn carrière kunnen concentreren en tegelijk voor Connor kunnen zorgen. Dat is mogelijk.

Ik ga naar beneden om op Adrienne te wachten. Eigenlijk had ze met me mee gewild om de expositie te zien, maar ik zei dat ik de foto in mijn eentje wilde zien. Ze vond het niet erg. 'Ik wacht wel in het café,' had ze gezegd. 'Misschien kunnen we een hapje eten.'

Ze is er al, ze zit aan een tafeltje bij het raam achter een glas witte wijn. Ze staat op als ik op haar af loop en we omhelzen elkaar. Ze is al aan het praten voordat we goed en wel zitten.

'Hoe was het?'

Ik schuif mijn stoelaan. 'Een tikkeltje eigenaardig, eerlijk gezegd.' Adrienne heeft voor mij al een fles mineraalwater met bubbels besteld, en ik schenk een glas in. 'Hij voelt niet meer aan als een foto van mij.'

Ze knikt. Ze weet hoe nerveus ik was bij het idee hiernaartoe te komen. 'Er hangen daarboven echt een paar bijzondere foto's. Ga je er nog even naartoe? Straks?'

Ze heft het glas. 'Misschien.' Ik weet dat ze dat niet gaat doen, maar ik ben niet beledigd. Ze heeft die foto al eerder gezien, en de andere interesseren haar niet. 'Proost,' zegt ze. We drinken. 'Heb je Connor niet meegenomen?'

Ik schud mijn hoofd. 'Absoluut te bizar voor hem.' Ik lach. 'Hij had trouwens iets anders te doen.'

'Op stap met zijn vrienden?'

'Nee. Hugh is met hem gaan zwemmen. Ze zijn naar de Ironmonger Row.'

Ze glimlacht. Connor is haar petekind, en ze kent mijn man al bijna net zo lang als ik. ‘Zwemmen?’

‘Het is iets nieuws. Hughes idee. Hij realiseert zich dat hij volgend jaar vijftig wordt en hij vindt het vreselijk. Hij probeert zijn conditie te verbeteren.’ Ik zwijg. ‘Heb je nog iets van Kate gehoord?’

Ik kijk omlaag naar mijn glas. Ik had die vraag eigenlijk niet willen stellen, niet zo snel, maar nu is hij eruit. Ik weet niet zeker welk antwoord ik liever zou krijgen. Ja of nee.

Ze neemt een slokje wijn. ‘Al een poosje niet. En jij?’

‘Ongeveer drie weken geleden.’

‘En...?’

Ik haal mijn schouders op. ‘Het gebruikelijke werk.’

‘Midden in de nacht?’

‘Ja,’ zucht ik. Ik denk terug aan het laatste telefoontje van mijn zus. Om twee uur in de ochtend, voor haar nog later, daar in Parijs. Ze maakte een verwarde indruk. Dronken, vermoedde ik. Ze wil Connor terug. Ze snapt niet waarom ik niet wil dat zij hem krijgt. Het is niet eerlijk, en trouwens, zij is niet de enige die vindt dat Hugh en ik egoïstisch en onmogelijk zijn.

‘Ze draaide weer hetzelfde liedje af.’

‘Misschien moet je eens met haar praten. Nóg een keer, bedoel ik. Als ze niet zo...’

‘Kwaad is?’ Ik glimlach. ‘Je weet net als ik wat dat waarschijnlijk gaat opleveren, en trouwens, ik kan haar niet te pakken krijgen. Ze neemt haar mobiel niet op, en als ik het vaste nummer bel, krijg ik haar huisgenote en die vertelt me niks. Nee, ze is vastbesloten. Opeens, na al die jaren, is voor Connor zorgen het enige wat ze wil. En ze denkt dat Hugh en ik daar uit eigenbelang een stokje voor steken. Ze heeft zich geen moment afgevraagd wat Connor daarvan zou vinden, wat hij zou willen. Ze heeft het hem in elk geval niet gevraagd. Het draait weer eens allemaal om haar.’

Ik zwijg. Adrienne kent de rest van het verhaal; ik hoef niet verder te gaan. Ze weet waarom Hugh en ik de zoon van mijn zus in huis hebben genomen en dat Kate al die jaren tevreden is geweest met de situatie. Wat we niet weten is waarom daar opeens verandering in is gekomen.

‘Wil jij niet met haar praten?’ vraag ik.

Ze haalt diep adem en sluit haar ogen. Even denk ik dat ze tegen me zal zeggen dat ik dit zelf moet uitzoeken, dat ik niet telkens als ik ruzie heb met mijn zus bij haar moet aankloppen. Dat zei mijn vader altijd tegen mij. Maar zij niet, ze glimlacht alleen maar. ‘Ik zal het proberen.’

We bestellen onze lunch en gaan eten. We bespreken onze gemeenschappelijke vrienden – ze vraagt me of ik Fatima onlangs nog heb gezien, of ik wist dat Ali een nieuwe baan heeft en of ik van plan ben om komend weekend naar Dee’s borrel te gaan – en dan zegt ze dat ze ervandoor moet, ze moet naar een vergadering. Ik zeg tegen haar dat we elkaar zaterdag treffen.

Op weg naar buiten kan ik het niet laten even de cadeauwinkel binnen te lopen. Ze hadden de foto van Marcus op de cover van de catalogus willen zetten, maar ik heb die e-mail nooit beantwoord, en in plaats daarvan staat er nu een foto op van een androgyn uitziende man die op een lolly zuigt. Ik heb ook niet gereageerd op de verzoeken om interviews, maar dat heeft een van de tijdschriften – ik geloof dat het *Time Out* was – er niet van weerhouden om een artikel over me te schrijven. Ik was ‘teruggetrokken’, beweerden ze, en mijn foto was een van de hoogtepunten van de expositie, een ‘intiem portret’, ‘ontroerend en breekbaar’ tegelijk. Flauwekul, had ik willen zeggen, maar dat heb ik niet gedaan. Als ze ‘teruggetrokken’ willen, dan kunnen ze dat krijgen ook.

Ik kijk weer naar de man met de lolly. Hij doet me denken aan Frosty, en ik blader de catalogus even door en loop daarna naar de uitgestalde prentbriefkaarten. Normaal gesproken zou ik er een paar kopen, maar vandaag wil ik er maar één: *Marcus in de spiegel*. Even overweeg ik om het meisje achter de kassa te vertellen dat het mijn foto is, dat ik hem voor mezelf heb gekocht, en dat, hoewel ik hem jarenlang actief gemeden heb, ik toch blij ben dat ze hem voor de expositie hebben uitgekozen en dat ik de confrontatie ermee weer durf aan te gaan.

Maar dat doe ik niet. Ik zeg niets, ik mompel alleen een ‘Bedankt’, stop de kaart in mijn tas en loop de galerie uit. Ondanks de februari-

kou leg ik het grootste deel van de weg naar huis te voet af, door Covent Garden en Holborn, over Theobald's Road in de richting van Gray's Inn, en aanvankelijk kan ik alleen maar aan Marcus denken en aan onze tijd in Berlijn, al die jaren geleden. Maar tegen de tijd dat ik bij Roseberry Avenue ben aangekomen heb ik me van het verleden weten los te maken en denk ik aan het hier en nu. Ik denk aan mijn zus en hoop tegen beter weten in dat Adrienne haar op andere gedachten kan brengen. Ik zal zelf met Kate moeten gaan praten. Ik zal resoluut zijn, maar vriendelijk. Ik zal haar eraan herinneren dat ik van haar houd en wil dat ze gelukkig is, maar ik zal haar ook duidelijk maken dat Connor nu bijna veertien is, dat Hugh en ik hard hebben gewerkt om hem een stabiel leven te geven en dat het belangrijk is dat dat nu niet wordt verstoord. Voor alles gaat het er nu om haar te laten inzien dat we de zaken het best bij het oude kunnen laten. Voor het eerst laat ik de gedachte toe dat Hugh en ik waarschijnlijk een advocaat moeten zoeken.

Ik sla de hoek om, onze straat in. Een paar deuren voorbij ons huis staat een politieauto, maar ik zie dat het onze voordeur is die openstaat. Ik begin te rennen; mijn hoofd is leeg en het enige wat ik wil is mijn zoon zien. Ik blijf doorrennen tot ik in huis ben, in de keuken, waar Hugh met een vrouw in uniform staat te praten. Ik zie dat Connors handdoek en sportbroek op de radiator liggen te drogen, en Hugh en de agente draaien zich om en kijken me aan. Haar gelaatsuitdrukking getuigt van een volmaakte, bestudeerde neutraliteit en Hugh kijkt zoals hij kijkt wanneer hij slecht nieuws moet vertellen. Ik krijg een strak gevoel in mijn borst, ik hoor mezelf gillen, als in een droom. 'Waar is Connor?' roep ik. 'Hugh! Waar is onze zoon?' Maar hij geeft geen antwoord. Ik zie alleen hem in de kamer. Zijn ogen zijn opengesperd; ik voel dat er iets vreselijks is gebeurd, iets onbeschrijfelijks. *Zeg het me!* wil ik schreeuwen, maar ik doe het niet. Ik kan me niet verroeren, mijn lippen kunnen geen woorden vormen. Mijn mond gaat open, en dan weer dicht. Ik slik. Ik ben onder water, ik kan niet ademen. Ik zie dat Hugh een stap naar me toe doet, probeer hem van me af te schudden als hij mijn arm beetpakt, en vind dan mijn stem terug. 'Zeg het me!' zeg ik, telkens weer, en een seconde later opent hij zijn mond en begint te praten.

‘Het heeft niet met Connor te maken,’ zegt hij. Er is echter nauwelijks genoeg tijd om de opluchting die door mijn bloed raast te verwerken, voordat hij zegt: ‘Het spijt me, lieverd. Het is Kate.’

Ik zit aan de keukentafel. Ik weet niet hoe ik daar terecht ben gekomen. We zijn alleen; de agente is weg, haar taak zit erop. Het is koud. Hugh houdt mijn hand vast.

‘Wanneer?’ vraag ik.

‘Gisteravond.’

Er staat een mok zoete thee naast me, en ik kijk naar de damp die opstijgt. Het heeft niets met mij te maken. Ik begrijp niet waarom hij daar staat. Ik kan alleen maar aan mijn zusje denken, die in een Parijse steeg ligt, doorweekt van de regen en alleen.

‘Gisteravond?’

‘Dat zeiden ze.’

Hij praat zachtjes. Hij weet dat ik maar een fractie zal onthouden van wat hij me vertelt.

‘Wat deed ze daar?’

‘Dat weten ze niet. Misschien nam ze een kortere route?’

‘Een kortere route?’

Ik probeer het me voor te stellen. Kate, op weg naar huis. Waarschijnlijk dronken. Wil de tocht met een paar minuten bekorten.

‘Wat is er gebeurd?’

‘Ze denken dat ze net een café uit kwam. Ze is aangevallen.’

Dan herinner ik het me. Een beroving, had de agente gezegd, hoewel ze nog niet wisten of er iets was gestolen. Op dat moment ontweek ze mijn blik. Ze sloeg haar ogen neer en ging zachter praten, en richtte zich tot Hugh. Maar ik hoorde wel wat ze zei. ‘Ze lijkt niet verkracht te zijn.’

Iets binnen in mij bezwijkt, als ik daar aan denk. Ik klap in elkaar; ik word heel klein, nietig. Ik ben elf, Kate is vier, en ik moet haar vertellen dat mama dit keer niet terugkomt uit het ziekenhuis. Vader vindt dat ik oud genoeg ben om met haar te praten, zelf kan hij het niet aan, deze keer. Ik moet het doen. Kate moet huilen, hoewel ik niet eens zeker weet of ze heeft begrepen wat ik haar heb verteld, en ik houd haar vast. 'We redden het wel,' zeg ik, hoewel ik ergens al weet wat er gaat gebeuren. Onze vader kan het niet aan, zijn vrienden geven niet thuis. We zijn op elkaar aangewezen. Maar dat zeg ik niet, ik moet sterk zijn voor Kate. Voor mijn zusje. 'Jij en ik,' zeg ik tegen haar. 'Ik beloof je dat ik voor je zal zorgen. Altijd.'

Maar dat heb ik niet gedaan. Ik ben ervandoor gegaan naar Berlijn. Ik heb haar haar zoon afgenomen. Ik heb haar in de steek gelaten en laten sterven.

'Wat is er gebeurd?' vraag ik opnieuw.

Hugh is geduldig. 'Schat, dat weten we niet. Maar ze doen alles wat in hun macht ligt om erachter te komen.'

Eerst dacht ik dat het beter zou zijn als Connor niet naar Kates begrafenis zou gaan. Hij was te jong, hij zou het niet aankunnen. Hugh was het daar niet mee eens. Hij herinnerde me eraan dat mijn vader Kate en mij niet naar de begrafenis van onze moeder had laten gaan, en dat ik hem dat de rest van zijn leven kwalijk had genomen.

Ik moest toegeven dat hij gelijk had, maar de therapeut hakte de knoop door. 'Jullie kunnen hem niet in bescherming nemen,' zei ze. 'Hij moet zijn verdriet kunnen verwerken.' Ze zweeg even. We zaten in haar kantoor, Hugh en ik. Ze had haar handen gevouwen op het bureau voor haar. Ik keek naar de korstjes op haar handen, schrammetjes. Ik vroeg me af of ze tuinieerde. Ik stelde me haar voor, knielend voor bloembedden met een snoeischaar, uitgebloeide rozen wegknippend. Een leven waar ze naar terug kan keren als dit achter de rug is. Wij niet.

'Julia?'

Ik keek op. Er was me iets ontgaan.

'Wil hij eigenlijk wel gaan?'

We vroegen het hem toen we thuiskwamen. Hij dacht er even